

BIJLAGE I

**ANTWOORDENBOEKJE BIJ HET REMEDIËREND
PROGRAMMA VOOR BEGRIJPEND LEZEN OP AVI-
NIVEAU 8/9.**

Bij een aantal vragen zijn meer antwoorden mogelijk. In dat geval is er een voorbeeld gegeven van een goed antwoord.

Antwoorden bij Hoofdstuk 1 Tekststructuur: Alinea's, titel en kopjes.

Les 1.

1. De meesten kiezen tekst A, omdat die tekst in kleine stukjes is opgedeeld. Maar er is op deze vraag geen goed of fout antwoord.
2. De boodschappen worden dan bezorgd.
3. Jette vertelt dat de schermkoelkast haar leven gemakkelijker maakt.
4. Deze kruisjestekst heeft 3 alinea's.
5. Deze kruisjestekst heeft 5 alinea's.
6. Deze kruisjestekst heeft 3 alinea's.
Deze kruisjestekst heeft 4 alinea's.
Deze kruisjestekst heeft 5 alinea's.
7. Deze tekst heeft 4 alinea's.
Deze tekst heeft 3 alinea's.

Les 2.

1. De titel van de tekst is Wat een ontdekking!
2. De drie kopjes zijn: Grotbeschilderingen, De grot van Lascaux en De grot van Altamira.
3. Deze tekst heeft 5 alinea's.
4. Bij alinea 1 hoort kopje: B. Kapitein.
5. Bij alinea 2 hoort kopje: A. Politieagent.
6. Een voorbeeld van een kopje bij deze alinea is: Tramconducteur
7. Bij de eerste alinea hoort kopje C. Groeven.
Bij de tweede alinea hoort kopje A Fossielen.
Bij de derde alinea hoort kopje B Een veilige schuilplaats.

Les 3.

1. Deze tekst heeft 3 alinea's.
2. Bij de eerste alinea hoort kopje C Veel soorten
Bij de tweede alinea hoort kopje B Vliegenvlugge zwemmer
Bij de derde alinea hoort kopje A Diepzeeduiker.
3. De titel van de tekst is Afspraak is afspraak
4. Deze tekst heeft 3 alinea's.
5. De twee kopjes zijn Overleven en Eten of vriendschap.
6. Een voorbeeld van een kopje bij deze alinea is: Gered?!

Antwoorden bij Hoofdstuk 2 Voorbereiden op het lezen.

Les 1.

1. In Boek B staat een verhaal.
In Boek A staat informatie
2. verhaal-tekst
leer- of weettekst
doe-tekst

Les 2.

1. a) opzoek-tekst
b) doe-tekst
c) verhaal-tekst
d) leer- of weettekst
2. *nee, je zoekt er wat in op.*
3. *van het begin tot het eind.*
4. opzoek-tekst
om een leuk televisieprogramma op te zoeken.
ik zoek er de juiste tijd in op om te bepalen welk tv-programma er op is.
5. verhaal-tekst
omdat ik daar zin in heb
gewoon zoals ik zelf wil
6. mening-tekst
omdat ik dat wil.
doorlezen.

Les 3.

1. *een leer- of weettekst over hoe varkens en biggen leven, wat ze eten, etc.*
2. *een verhaal-tekst over Sam en de grote waterput.*
3. *een opzoek-tekst met wereldkaarten.*
4. *een doe-tekst*
5. *omdat ik een kaas-bieslook-brood wil maken of wil weten hoe ik dat moet maken.*
6. *stap voor stap*
7. *hoe ik kaas-bieslook-brood moet klaarmaken.*
8. *een verhaal-tekst*
9. *omdat ik daar zin in heb*
10. *gewoon zoals ik zelf wil*
11. *het gaat over augurkjes, maar waar het precies over zal gaan, weet je nog niet.*
12. *een leer- of weettekst*
13. *om meer te weten te komen over sterren en planeten.*
14. *nauwkeurig*
15. *informatie over sterren en planeten: wat zijn sterren, wat zijn planeten, hoe groot zijn ze, etc.*

Les 4.

1. *Bijvoorbeeld: Tijgers zijn gestreepte dieren. Ze jagen op andere dieren. Het zijn vleeseters.*
2. *Bijvoorbeeld: Voor appeltaart heb je nodig appels, rozijnen en deeg. Je bakt hem in de oven.*
3. *Bijvoorbeeld: Varkens houden van modder. Ze knorren. Ze zijn meestal roze. Ze eten planten.*
4. *een verhaal-tekst*
5. *omdat ik daar zin in heb*
6. *gewoon zoals ik zelf wil*
7. *hoe vaders in reclamespots doen.*
8. *Bijvoorbeeld: vaders in reclamespots zijn meestal heel aardig voor hun vrouw en kinderen.*
Ook zijn ze vaak bezig met werk of met sport.

9. een leer- of weettekst
10. om meer te weten te komen over slapen.
11. van begin tot eind.
12. informatie over slapen: wat is slapen, hoe veel slaap heb je gemiddeld nodig, wat is dromen, etc.
13. Bijvoorbeeld: mensen slapen gemiddeld 8 uur per dag, in hun slaap dromen ze vaak.

Les 5.

1. een leer- of weettekst
2. om meer te weten te komen over kamperen.
3. van begin tot eind.
4. informatie over kamperen: waar kan je het beste kamperen, wat voor spullen heb je allemaal nodig, waarom gaan mensen kamperen, etc.
5. Bijvoorbeeld: kamperen is primitief, je moet warme kleding en beddegoed meenemen tegen de kou, kamperen is ontspannend en geeft rust.
6. Deze tekst heeft 3 alinea's.
7. een mening-tekst
8. om te zien wat mensen te vertellen hebben over de jacht op walvissen.
9. doorlezen
10. de mening van iemand of een groep over de jacht op walvissen.
11. Bijvoorbeeld: walvissen worden gevangen om het vlees.
12. Deze tekst heeft 2 alinea's.
13. De titel van de tekst is Bizons
De twee kopjes zijn Familie van de koe en Onvoorstelbaar zwaar

Antwoorden bij Hoofdstuk 3 Onbekende moeilijke woorden.

Les 1.

1. een minaret is een toren van de moskee.
2. een muezzin is een man bij een moskee die met zijn stem de mensen oproept om te komen.
3. een imam is een man die voorin de moskee staat en de gelovigen voorgaat in gebed. Hij is te vergelijken met een dominee.
4. een hodzja is een andere naam voor imam. Hij is de man die voorin de moskee staat en de gelovigen voorgaat in gebed. Hij is te vergelijken met een dominee.
5. een mihrab is de muur in de moskee die naar het oosten toe staat.
6. een speleoloog is iemand die grotten onderzoekt.
7. geologie is de studie van de samenstelling en het ontstaan van de aardkost.
8. fossielen zijn overblijfselen van dieren.

Les 2.

1. Een prothese is een hulpmiddel dat een lichaamsdeel vervangt, dat je niet meer hebt, bijvoorbeeld een kunstbeen.
2. Orthopedisch wil zeggen dat het te maken heeft met botten, spieren en gewrichten die afwijken van het normale.
3. Een revalidatiecentrum is een apart soort ziekenhuis, waar je veel kunt oefenen en leren om met bijvoorbeeld een kunstbeen toch een gewoon leven te leiden.

4. *Racisme betekent dat mensen neerkijken op mensen van een ander ras en ze soms slecht behandelen.*
5. *CD staat voor Centrum Democraten en is een politieke partij in Nederland.*
6. *Een gastheer is het dier of de mens waarvan de teek het bloed drinkt.*
7. *Een parasiet is een dier dat leeft ten koste van zijn gastheer.*
8. *Transparant betekent dat je er doorheen kunt kijken.*

Les 3.

1. *Een autocue is een televisie met spiegel voor de camera.*
2. *Grafici zijn mensen die goed kunnen tekenen en weten hoe ze afbeeldingen kunnen bewerken.*
3. *Een paintbox is een hele krachtige tekencomputer.*
4. *Aluminium is een erg lichte metaalsoort.*
5. *Glasfiber is een buigzame, sterke kunststof.*

Les 4.

1. *een leer- of weettekst*
2. *om meer te weten te komen over de Batavia.*
3. *van begin tot eind.*
4. *informatie over de Batavia: wat is het voor schip, waar voeren ze heen, etc.*
5. *Bijvoorbeeld: De Batavia was een handelschip, het schip verging, het schip is nagebouwd.*
6. *Deze tekst heeft 3 alinea's.*
7. *Mogelijke kopjes voor de alinea's zijn: De ondergang van de Batavia en Plannen voor een nieuwe Batavia en De Batavia herbouwd.*
8. *Een rif is een rots die net onder het water ligt.*
9. *Ambacht betekent handwerk.*
10. *De titel van de tekst is Zelf kaarsen maken.*
11. *De twee kopjes zijn Wat heb je nodig en Zo maak je een nieuwe kaars.*

Antwoorden bij Hoofdstuk 4 Verwijswoorden.

Les 1.

1. *Bart en Kees*
2. *Ze moet onderstreept zijn.*
3. *Zij moet onderstreept zijn.*
4. *Hij moet onderstreept zijn.*
5. *Hij moet onderstreept zijn.*
6. *Hij moet onderstreept zijn.*
7. *Zij moet onderstreept zijn.*
8. *Het moet onderstreept zijn.*
9. *Die moet onderstreept zijn.*
10. *het moet onderstreept zijn.*
11. *Hij moet onderstreept zijn.*

Les 2.

1. *Tekst 2 is leuker om te lezen*
2. *moeder Swanebloem*
3. *zij = alle kinderen*
Alle kinderen zijn zenuwachtig voor de sportdag, dit klopt.
4. *Hij = Reinder*

- Reinder is heel goed in sport, dit klopt.*
5. *Hij = de meester*
Dan zegt de meester dat alle kinderen de kleedkamer in mogen gaan, dit klopt.
 6. *Ze = alle kinderen*
Alle kinderen willen allemaal als eerste klaar zijn met omkleden, dit klopt.
 7. *Hij = Simon*
 8. *Hij = Simon*
 9. *Zij = die mensen*
 10. *Hij = eekhoorn*
 11. *Hij = de eekhoorn*
 12. *Ze = zijn moeder*
 13. *Hij = Leo*

Les 3.

1. *dat = buiten voetballen*
2. *ze = Sanne en Femke*
3. *daar = elkaar naäpen*
4. *ze = een rups*
5. *dan = een rups met een cocon om zich heen*
6. *daar = de buidel op zijn buik*
7. *daar = hele kleine zuignapjes aan zijn pootjes*
8. *hij = een vlieg*
9. *dat = heel fel gekleurde huid*
10. *hij = de vuursalamander*
11. *hij = een slaapwandelaar*
12. *hem = mannetjes-pauw*
13. *er = mooie staartveren*
14. *dat = lijken alsof het nacht wordt*
15. *ze = nachtdieren*
16. *die = de zonsverduistering*
17. *dan = zomaar tegen de zon in kijken*
18. *hij = een koala*
19. *haar = de koe*
20. *daar = de huid van de koe*

Les 4.

1. *bloedkanker = leukemie*
2. *hij = een volwassen dolfijn*
3. *ze = visjes*
4. *ze = de baby-dolfijntjes*
5. *jonkie = baby-dolfijntje*
6. *ik = de Reuzenkrokodil*
7. *Nietzogrote = de krokodil die niet zo groot is.*
8. *andere = de tweede ballon*
9. *dit = het maken van een jongleerbal.*
10. *ballen = jongleer-ballen*

Les 5.

1. *hij = een slang*
2. *ermee = met hun tong*

3. orgaan van Jacobsen = een klein orgaantje in het gehemelte van de slang om smaakstoffen te kunnen proeven.
4. Deze tekst heeft 3 alinea's.
5. alinea 1, kopje C
alinea 2, kopje A
alinea 3, kopje B
6. ze = miljoenen mensen
7. ze = illegalen
8. illegalen = buitenlanders die zonder toestemming in Nederland wonen.
9. ze = twee mannen
10. dieren = varkens
11. hij = Meneer de Vries
12. varkenshouder = iemand die biggen koopt en verkoopt als ze groot genoeg zijn om geslacht te worden.
13. varkenspest = een erg besmettelijke ziekte, die makkelijk kan overslaan naar boerderijen in de omgeving.
14. Deze tekst heeft 6 alinea's.
15. dat = veel autootjes hebben
16. hij = een heel klein jongetje

Antwoorden bij Hoofdstuk 5 Signaalwoorden.

Les 1.

1. Er smelt door de hitte van de lucifer een beetje kaarsvet.
2. Het gesmolten kaarsvet trekt omhoog in de pit.
3. De deeltjes koolstof verbinden zich met de deeltjes zuurstof in de lucht.
4. De deeltjes gaan gloeien, door de warmte die vrijkomt.
5. Er worden vier verschillen opgesomd.
6. India, Indonesië, Irak en Iran
7. gele mensen, blanke mensen, bruine mensen
8. zo klein als een tuinboon, kaal, blind, doof, twee sterke armpjes, scherpe nagels, twee grote neusgaten
9. Italië, Duitsland, Frankrijk, Engeland
10. ooievaar, duif, nachtegaal
11. insecten, kleine vogels, zoogdieren, hagedissen en slangen

Les 2.

1. Nee, mensen vertelden ze elkaar bij het haardvuur of in de kroeg.
2. Nee, er staat in de tekst: **Maar** er zijn ook sprookjes die heel eng zijn.
3. Nee, ook iets over nep-beren.
4. Er zit ook kooldioxide in de lucht, dat krijgen we dus ook binnen naast de zuurstof.
5. het tegenovergestelde, dat zie je aan het signaalwoord 'echter'.
6. Nee, dat zie je aan het signaalwoord 'maar'.
7. de signaalwoorden maar (regel 7) en echter (regel 10).
8. regel 1 (de gewone papegaaien, de parkieten en de ara's), regel 3 (ze leven in Afrika, Amerika, Azië en Australië), regel 4 (Australië, Nieuw-Guinea en wat kleine eilandjes), regel 10 (licht van kleur, wit, of roze) en regel 11, 12 (een

grote, sterke, kromme snavel, een stem waarmee ze vreselijk kunnen krijsen en ... een kuifje op de kop.)

9. Ze hebben een hele goede neus.
10. Nee, integendeel soms lijken tweelingen helemaal niet op elkaar.
11. Omdat in de eerste alinea staat dat er ook tweelingen zijn die niet op elkaar lijken.
12. Bijvoorbeeld: Je ziet veel sinaasappels, bananen, kool en bonen.
(Ook andere soorten groente en fruit kunnen ingevuld worden.)
13. Sommige dingen lijken in het begin dus erg duur, maar zijn uiteindelijk toch nog goedkoop.
(Hier moet de tegenstelling van 'duur' ingevuld worden.)
14. Misschien denk je nu wel, "Ha, eindelijk warm weer", maar die warmte is niet goed voor ons milieu op de lange termijn. (tegenstelling)

Les 3.

1. Ze kunnen bijvoorbeeld denken dat het een zeehond is.
2. Hij heeft helemaal geen broertje.
3. Omdat de baas weer beter is en uit zijn bed.
4. Omdat Hansje weer gezond is.
5. Omdat het een droevig verhaal is en een kort verhaal is en een verhaal met veel zand is.
6. Doordat ze lange benen heeft.
7. Omdat Marieke heel goed bij de korf kan.
8. Ieder dialect had een andere uitspraak.
9. Anders zou het geschreven Nederlands teveel afwijken van het gesproken Nederlands.
10. Als je 's avonds door de stad rijdt, zie je een zee van lichtjes.
11. Omdat ze levende jongen krijgen.
12. Hij is plat en ongeveer 30 cm lang en 15 cm breed.
13. Elke poot heeft vijf vingers met lange nagels.
14. De achterpoten zijn groot en breed en hebben zwemvliezen tussen de tenen.

Les 4.

1. onschuldig = verkoudheid
schadelijk = poliovirus
2. ontspannen = tot rust komen
3. Franco was iemand die het land met harde hand regeerde.
4. Een paddestoel is een verborgen levende plant met (meestal) zichtbare vruchtlichamen.
5. Het begint te waaien doordat koude en warme lucht zich verplaatst.
6. In de vierde alinea.
7. Hij (= de gulden) zal wel blijven bestaan.
8. Je zenuwstelsel lijkt net een telefooncentrale die via "telefoondraden" (je zenuwen) allerlei boodschappen door kan geven.
9. het signaalwoord kortom

Les 5.

1. maar (r. 5) en toch (r. 9)
2. Een opsomming in regel 3 en regel 8.
Een uitleggend signaalwoord in regel 5, regel 11 en regel 15.
3. opsomming: en (regel 3, 4 en 5, 6)

tegenstelling: maar (regel 7) en maar (regel 13)

conclusie: dus (regel 11)

reden: want (regel 15)

4. maar (regel 1), opsomming met komma's (regel 3), want (regel 6)
5. toch (regel 1), een voorbeeld daarvan is (regel 2), daarom (regel 6), en (regel 10), maar (regel 11)

Les 6.

1. nieuwsberichten, bange dromen, jeuk op een plekje waar je niet bij kunt komen.
2. Dan is er tenminste iemand die kan krabben.
3. in regel 7: maar, een tegenstelling.
4. ten eerste, ten tweede, ten derde, ten vierde
5. Omdat miljoenen kinderen na de oorlog hun huis en familie kwijt waren, ze liepen hongerig en doelloos rond en waren uitgeput en ziek.
6. In Europa was hulp niet meer nodig, maar op andere plaatsen in de wereld wel, bijvoorbeeld in Afrika, Azië en Zuid-Amerika.
7. Afrika, Azië en Zuid-Amerika

Les 7.

1. Deze tekst heeft 4 alinea's en 3 kopjes.
2. beencellen, spiercellen en huidcellen.
3. De hypofyse is een kliertje aan de onderkant van je hersenen.
4. Omdat papa dat zelf zo leuk vond. Signaalwoord = omdat
5. Omdat de schrijver dat zelf zo leuk vindt. Signaalwoord = omdat
6. Dingen waar de hersenen voor zorgen zijn: denken, ruiken, zien, voelen, ademen, bewegen, rekenen, schrijven, autorijden, vioolspelen
7. Zenuwcellen geven elkaar voortdurend seintjes door middel van zwakke elektrische stroompjes. Ze seinen ook naar de zenuwen, dat zijn een soort draden die uit zenuwcellen bestaan.
8. een insult is een epileptische aanval
9. Nee, je hebt ook sociale bijen die in een groep, een volk, bij elkaar leven.
10. het signaalwoord: bijvoorbeeld

Antwoorden bij Hoofdstuk 6 Hoofdgedachte en bijzaken.

Les 1.

1. uitleg, tegenstelling
2. drie redenen: ten eerste, ten tweede, ten derde
3. de volgende signaalwoorden komen erin voor: maar (regel 6), maar (regel 9), want (regel 11)
4. 'driftkikkers, schijtlijsters, bromberen en feestvarkens' en 'Woensdagmiddag - Lees over je hobby'.
5. nee, de voorbeelden zijn niet echt belangrijk voor de tekst.
6. Pijnbeleving en pijngedrag zijn iets heel persoonlijks, maar het wordt toch ook wel voor een stukje aangeleerd.
7. ja, de conclusie is belangrijk.
8. Er worden vier dingen opgesomd met de signaalwoorden: ten eerste, ten tweede, ook, ten slotte
9. Met het signaalwoord: kortom

10. de conclusie, omdat het gaat over het feit dat ons land onveilig is, daar kun je nog heel veel voorbeelden van geven.
11. de meeste spinnen zijn helemaal niet gevaarlijk, maar juist heel nuttig.
12. Brood is erg gezond en lekker voor iedereen.
13. Mevrouw Melitta Bentz heeft de koffiefilter uitgevonden.

Les 2.

1. het signaalwoord maar
2. Het gaat nog steeds niet goed met het milieu.
3. Een konijn is geen haas en een haas is geen konijn (signaalwoord kortom - samenvattend).
4. Bij buideldieren moet je niet meer alleen aan Australië denken. In veel meer delen van de wereld leven buideldieren (signaalwoord dus - conclusie).
5. Een dolfijn is een heel bijzonder dier (signaalwoord alles bij elkaar - samenvatting).
6. of...of (regel 3): dit zijn voorbeelden, niet belangrijk voor de hoofdgedachte zoals...,...,...: (regel 7) dit zijn voorbeelden, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
maar (regel 11): een tegenstelling, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
dus (regel 13): een conclusie, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
7. maar (regel 2): een tegenstelling, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
bijvoorbeeld (regel 3): dit is een voorbeeld, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
ook (regel 5): dit is een opsomming, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
dit alles bij elkaar (regel 6-7): een conclusie, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
8. maar (regel 1): een tegenstelling, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
bijvoorbeeld (regel 3): dit is een voorbeeld, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
maar (regel 5): een tegenstelling, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
ook (regel 6) een opsomming, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
dus (regel 10): een conclusie, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
9. of...of...of (regel 3 en regel 6): dit is een opsomming van voorbeelden, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
maar (regel 10): een tegenstelling, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
kortom (regel 12): een samenvatting, wel belangrijk voor de hoofdgedachte

Les 3.

1. regel 1 tot en met regel 5
2. regel 6 tot en met regel 14
3. regel 15 tot en met regel 16
4. inleiding: regel 1 tot en met regel 3
kern: regel 4 tot en met regel 13
slot: regel 14 tot en met regel 15
5. inleiding: regel 1 tot en met regel 6
kern: regel 7 tot en met regel 12
slot: regel 13 tot en met regel 15
6. in het slot
7. het signaalwoord: maar
8. in het slot
9. het signaalwoord: dus
10. in het slot

11. *het signaalwoord: dus*
12. *in het slot*
13. *het signaalwoord: dus*

Les 4.

1. *bijvoorbeeld (regel 2): dit is een voorbeeld, niet belangrijk voor de hoofdgedachte omdat (regel 2) een voorbeeld van een reden, niet belangrijk voor de hoofdgedachte.
ook (regel 3 en 4): dit is een opsomming van voorbeelden, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
zodat (regel 4):dit is een reden, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
dus (regel 7): een conclusie, wel belangrijk voor de hoofdgedachte*
2. *...,...,...en... (regel 3 en 4): dit zijn voorbeelden, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
daardoor (regel 5): dit is een reden, wel belangrijk voor de hoofdgedachte*
3. *...,...,...en... (regel 2,3): dit zijn voorbeelden, niet belangrijk voor de hoofdgedachte
maar (regel 4): een tegenstelling, wel belangrijk voor de hoofdgedachte
kortom (regel 9): een samenvatting, wel belangrijk voor de hoofdgedachte*
4. *Soms denk ik wel eens: Was er maar geen TV!*
5. *Panters zijn hele mooie dieren om te zien die zich heel sierlijk kunnen voortbewegen, maar ze zijn wel heel gevaarlijk!*
6. *We moeten heel zuinig zijn met de atmosfeer.*
7. *Als je een mooie en rustige vakantie wilt hebben moet je zeker naar Noorwegen gaan.*
8. *Als we nog lang van de zeepaardjes willen kunnen genieten, moeten we goed voor het milieu zorgen!*
9. *Er zijn verschillende redenen waarom mensen gaan sporten.*

Les 5.

1. *In Nederland zijn er bijna veertig verschillende kranten.*
2. *We moeten zo zuinig mogelijk met brandstoffen omgaan.*
3. *Er gebeurt van alles in een nestkastje.*
4. *Je hele lichaam werkt via je zenuwen en je zenuwstelsel.*

Les 6.

1. *want (regel 4), ook (regel 8), zoals (regel 8)...of (regel 9), maar X (regel 10), bijvoorbeeld (regel 10), dus X (regel 12), kortom X (regel 16).*
2. *Er zijn veel dingen waar mensen zich zenuwachtig over kunnen maken.*
3. *ze = Nienke en Ilse*
4. *daar = de jeugdafdeling van de bibliotheek.*
5. *Er zijn veel verschillende redenen om een boek te lezen.*
6. *muizen, ratten en lemmingen*
7. *De toendra is een boomloze vlakte, met een guur klimaat en een schaarse begroeiing.*
8. *Er zijn veel verschillende natuurgebieden in Europa.*

Antwoorden bij Hoofdstuk 7 Inferenties maken.

Les 1.

1. *een speelgoedautootje*

2. dat ze die dag niks hoeven te doen in het huishouden.
3. Er zijn sterren, die zo ver weg staan, dat hun licht er duizenden jaren over doet, en in die tijd kunnen die sterren verdwenen zijn.
4. Nee, je lijkt niet echt op een auto, de schrijver geeft aan dat zowel een mens als een auto energie/brandstof nodig heeft om vooruit te kunnen komen.

Les 2.

1. Wrijvingswarmte is de warmte die ontstaat als je twee dingen snel over elkaar wrijft.
2. dat = een open haardvuur
3. een brandend stuk hout halen.
4. ze = luchtballonnen
5. een tegenstelling
6. Het lukte de drie mensen niet om zonder te stoppen rond de wereld te varen.
7. ze = spikkels
8. Nee, het was een idee.
9. Niet alle bacteriën zijn goed voor de mens.

Les 3.

1. in regel 11,12-13 en 18
2. nee, die zijn niet belangrijk
3. Het is in Nederland zo dat we eerst alle doden van de oorlog herdenken. De dag daarna vieren we pas feest voor de bevrijding.
4. hij = de zon
5. Zonlicht bestaat uit verschillende kleuren.
6. de signaalwoorden: maar (regel 1), ook, ... en (regel 3), en, ..., ..., ..., en (regel 5), ook (regel 10) en daardoor (regel 11)
7. ze = de holbewoners
8. ze = de vrouwen
9. Doordat de holbewoners zulke mooie grottekeningen maakten, weten we nu hoe die mensen vroeger leefden.

Antwoorden bij Hoofdstuk 8 Controleren leesbegrip en bijstellen van verwachtingen.

Les 1.

1. Wat is dit voor soort tekst?
2. Waarom ga ik deze tekst lezen?
3. Hoe ga ik deze tekst lezen?
4. Wat zal er in de tekst staan?
5. Wat weet ik er al van?
6. Het lijkt een verhaal-tekst (maar het is een leer- of weet-tekst)
7. om een verhaal te lezen over een wedstrijd.
8. zoals ik zelf wil
9. het zal gaan over een sportwedstrijd.
10. Bijvoorbeeld: voor een wedstrijd heb je meerdere partijen nodig, er is altijd een winnaar en een verliezer, er is meestal een scheidsrechter.
11. nee, het is een leer- of weet-tekst
12. Het lijkt een verhaal-tekst.
13. om een spannend verhaal over een aardbeving te lezen.

14. zoals ik zelf wil
15. het zal gaan over een aardbeving ergens.
16. Bijvoorbeeld: een aardbeving komt doordat er breuklijnen in de aardkorst zitten, bij een aardbeving komen meestal veel mensen om en worden er veel dakloos, bij een aardbeving schudt de aarde.
 - (1) ik snap wat ik lees, het klopt met wat ik ervan verwacht had.
 - (2) ik snap nog steeds wat ik lees, maar het is niet meer wat ik verwacht had.
 - (3) ik snap het nog steeds, en nu ik m'n verwachtingen bij (2) bijgesteld had, verwachtte ik dit ook te lezen.
17. Het lijkt een leer- of weet-tekst
18. om te weten te komen wat een bozbezbozzel is.
19. nauwkeurig
20. over de bozbezbozzel
21. ik weet er niks van en ik weet niet wat het is.
 - (1) ik snap er niks van, maar had wel verwacht dat er een uitleg kwam.
 - (2) ik snap niet wat ik heb gelezen, het is een onzingedicht en het is niet wat ik ervan verwacht had.

Les 2.

1. dat = als je luchtwegen veel nauwer zijn geworden
2. Cara is een verzamelnaam voor drie soorten ziektes: astma, chronische bronchitis en long-emfyseem.
3. micro-organismen
4. regel 5 tot en met 8
5. nee, het lijkt erop.
6. Een inktvis heeft, ondanks zijn slimme trucjes, nog best een aantal vijanden.
7. Het signaalwoord want geeft een oorzaak of reden aan.
8. die = de kwade geesten
9. jongleren is een balspel, waarbij je een aantal ballen in de lucht gooit en ze één voor één opvangt.

De zeeleeuw doelt op het spreekwoord: jong geleerd is oud gedaan.

Les 3.

1. Bacteriën in de melk worden in enkele seconden gedood bij een temperatuur van 120 graden.
2. De melk ongeveer een half uur verhitten tot 70 graden.
3. dat = een temperatuur van 120 graden
4. het = pasteuriseren
5. het = dat ze een hoed draagt met rozen en een paarse parasol, een mandje met frambozen en een onderjurk van wol, een broek met franje en een jurkje van katoen met bloemetjes oranje en met blaadjes vermiljoen. Dat ze zo aardig is en fijn.
6. de schrijver kan uitleggen hoe ze eruit ziet en waar ze zit, maar doordat ze zo klein is kunnen we haar niet zien, daar kan de schrijver niets aan doen.
7. een plek waar het schone water opgeslagen wordt.
8. het water wordt de duinen ingepompt (waar het verder door het zand gezuiverd wordt).
9. het signaalwoord dus: dit woord geeft de conclusie aan.
10. Er moet nog heel wat gebeuren voordat wij schoon water uit de kraan krijgen.
11. De evenaar ligt overal even ver van de beide polen verwijderd.

12. tropen betekent letterlijk wending of keer.
13. In het gebied tussen de keerkringen, in de tropen, is de zon er volop; het is er altijd zomer.

Antwoorden bij Hoofdstuk 9 Samenvatten.

Les 1.

1. een verhaal-tekst
2. omdat ik dat leuk vind
3. zoals ik zelf wil

Les 2.

1. Katten kunnen in het donker heel goed zien.
2. Niet alle dieren eten hetzelfde.
3. Een kameel kan een tijd zonder water in de woestijn leven.
4. Haaien zorgen ervoor dat zieke of gewonde zeedieren en vissen niet hoeven te lijden.

Les 3.

1. Zoals, bijvoorbeeld, en, ook.
2. Omdat
3. Hoe.

Les 4.

1. Te vaak frietjes met mayonaise eten is ongezond.
2. Waarom is te vaak frietjes met mayonaise eten ongezond?
3. Voor kinderen is koffie ongezond.
4. Waarom is koffie voor kinderen ongezond?
5. Je moet voor het eten je handen met zeep wassen.
6. Waarom moet je je handen voor het eten met zeep wassen?
7. Er zijn veel soorten huisdieren.
8. Niet alle groenten moeten eerst gekookt worden.
9. Welke groenten moeten niet eerst gekookt worden?
10. Zonder licht zou op aarde alles anders zijn.
11. Wat zou er op aarde anders zijn zonder licht?
12. Je kunt veel vervelende longziektes voorkomen.
13. Wat kun je doen om veel vervelende longziektes te voorkomen?
14. De meeste huizen worden tegenwoordig verwarmd door centrale verwarming.
15. De piloot weet altijd precies de luchthaven te vinden waar hij landen wil.
16. Hoe weet de piloot precies de luchthaven te vinden waar hij landen wil?
17. De ontwerpers van achtbanen zorgen op verschillende manieren voor de veiligheid.
18. Op welke verschillende manieren zorgen de ontwerpers voor de veiligheid?
19. Bosuilen zijn goed te herkennen.
20. Waaraan zijn bosuilen te herkennen?
21. Nesten van merels kun je op alle mogelijke en onmogelijke plaatsen aantreffen.
22. Waar kun je de nesten van merels aantreffen?

Les 5.

1. In deze tekst wordt verteld dat te vaak frietjes met mayonaise eten ongezond is. De schrijver legt uit waarom dit ongezond is.

2. In deze tekst vertelt de schrijver dat koffie ongezond is voor kinderen. Hij legt uit waarom koffie ongezond is voor kinderen.
3. In deze tekst staat dat je voor het eten je handen met zeep moet wassen. Waarom dit moet, wordt in de tekst uitgelegd.
4. De schrijver van deze tekst vertelt dat er veel soorten huisdieren zijn. Welke soorten er allemaal zijn, wordt door hem opgesomd.
5. In deze tekst wordt verteld dat niet alle groenten eerst gekookt moeten worden. De schrijver somt op welke groenten niet eerst gekookt moeten worden.
6. Zonder licht zou op aarde alles anders zijn, vertelt de schrijver van deze tekst. De schrijver vertelt ook wat er anders op aarde zou zijn zonder licht.
7. In deze tekst staat dat je veel vervelende longziektes kunt voorkomen. Wat je kunt doen om het te voorkomen, wordt door de schrijver uitgelegd.
8. In deze tekst wordt verteld dat de meeste huizen tegenwoordig verwarmd worden door centrale verwarming. De schrijver legt uit hoe de centrale verwarming werkt.
9. In deze tekst vertelt de schrijver dat de piloot altijd precies de luchthaven weet te vinden waar hij landen wil. Hoe de piloot dat weet, wordt uitgelegd.
10. De schrijver van deze tekst vertelt dat de ontwerpers van achtbanen op verschillende manieren zorgen voor de veiligheid. De schrijver legt uit op welke manieren zij daar voor zorgen.
11. In de tekst staat dat bosuilen goed te herkennen zijn. Hoe ze te herkennen zijn, wordt door de schrijver verteld.
12. In deze tekst vertelt de schrijver dat nesten van merels op alle mogelijke en onmogelijke plaatsen aan te treffen zijn. Hij legt uit waar je de nesten van merels aan kunt treffen.

Les 6.

1. Na 1200 vonden er in de wereld buiten de kerk veranderingen plaats.
2. Welke veranderingen vonden na 1200 plaats?
3. De gewone mensen begonnen een steeds actievare rol te spelen. Mannen- en vrouwenkloosters waren niet langer de enige plaatsen waar men kon studeren.
4. Sommige mensen zijn allergisch voor kattenharen.
5. In frietjes zit veel vet en koolhydraten en mayonaise bevat ook erg veel vet.
6. In koffie zit veel cafeïne, het lichaam van kinderen kan daar niet goed tegen.
7. Er leven veel bacteriën op je huid en sommige bacteriën kunnen je ziek maken.
8. Er zijn grote en kleine huisdieren. Dieren die veel ruimte nodig hebben en dieren die in een hok of bak kunnen leven. Sommige dieren kunnen niet goed alleen zijn.
9. Sla en veel soorten groenten (als paprika, komkommer, peen, tomaten en koolrabi) kunnen rauw gegeten worden.
10. Zonder licht op aarde kun je niet meer genieten van de zon, planten en bloemen bloeien niet meer en we kunnen geen kleuren meer zien. Ook zouden we geen voedsel meer kunnen vinden.
11. Door te sporten en niet te roken, kun je veel vervelende longziektes voorkomen.
12. De radiator is aangesloten aan met water gevulde buizen. Als je de kraan opendraait, stroomt het water uit de buizen door de radiator. Dit water is heet en de warmte wordt door de radiator uitgestraald in de kamer.

13. De piloot heeft een kompas, radiozenders en satellietnavigatie tot zijn beschikking om de luchthaven te vinden waar hij landen wil.
14. De wagentjes rijden op wieltes van rubber over een buis. Er zitten een heleboel wieltes aan de wagen. Onderweg remmen hoeft niet meer, zo kan er ook geen wrijving ontstaan. Het bouwwerk moet heel stevig zijn en niet te zwaar. Door driehoekige vormen te maken, wordt het bouwwerk extra stevig.
15. Bosuilen zijn te herkennen aan hun dikke, ronde kop met donkere, haast zwarte ogen. De kleur van het lichaam is warm bruin met lichte tinten en donkere vlekken en strepen. De onderkant is lichter van kleur met grote, donkere strepen. Hij is iets groter dan de ransuil.
16. Meestal bevinden zich de nesten van merels in vrij laag struikgewas. Maar je vindt ze ook in bomen. Ook in allerlei hoeken en gaten kun je ze tegenkomen.

Les 7.

1. Niet alle groenten moeten eerst gekookt worden. De schrijver van deze tekst vertelt welke groenten niet eerst gekookt moeten worden, namelijk: sla en veel soorten groenten (als paprika, komkommer, peen, tomaten en koolrabi) kunnen rauw gegeten worden.
2. Je kunt veel vervelende longziektes voorkomen. In deze tekst staat wat je kunt doen om longziektes te voorkomen, namelijk: door te sporten en niet te roken, kun je veel vervelende longziektes voorkomen

Les 8.

1. In een middeleeuws kasteel was het van groot belang dat het voedsel goed houdbaar was. In de tekst staat hoe men dat vroeger voor elkaar kreeg, namelijk: het voedsel werd gezouten, gerookt of gedroogd. Ook werden levensmiddelen ingemaakt.
2. Bijen werken met elkaar samen bij hun zoektocht naar voedsel. De schrijver vertelt hoe ze dat doen, namelijk: een bij danst bij de korf om andere bijen te vertellen waar er bloemen met nectar te vinden zijn.
3. Verpakking heeft ook positieve kanten. In de tekst staat welke positieve kanten verpakking kan hebben, namelijk het beschermt waren tegen stoten en schokken, het is goed voor de voedselhygiëne en het maakt goederen aantrekkelijker.
4. Over het algemeen is de hond vriendelijk tegen mensen. In de tekst wordt uitgelegd welke redenen hiervoor zijn, namelijk omdat honden in staat zijn te communiceren met mensen en graag in gezelschap leven.
5. Er gebeurt van alles in een vogelhuisje. In de tekst wordt verteld wat er allemaal in zo'n nestkastje gebeurt, namelijk dat een vogeltje (vaak een koolmeesje) eerst een zacht nestje bouwt, vervolgens eitjes legt en de jongen voedt totdat ze kunnen uitvliegen.
6. De hersenen bestaan uit drie delen, die verschillende taken hebben. In de tekst wordt verteld uit welke drie delen je hersenen bestaan, namelijk de grote hersenen, de kleine hersenen en de hersenstam.

Les 9.

- 1 Deze tekst heeft 5 alinea's.
2. ze = de huizen die voor adellijke families gebouwd werden
3. die = torens of kantelen
4. hiervoor = Er werden tegen het einde van de middeleeuwen nog maar zelden nieuwe kastelen gebouwd.

5. *Eén..., Een andere..., En het allerbelangrijkste...*
6. *Er werden tegen het einde van de middeleeuwen nog maar zelden kastelen gebouwd. Of:
aan het tijdperk van de grote kastelen was een eind gekomen.*
7. *In de tekst staat dat er tegen het einde van de middeleeuwen nog maar zelden nieuwe kastelen gebouwd werden. De schrijver van de tekst geeft daarvoor 3 redenen. Namelijk dat er geen kastelen meer nodig waren als toevluchtsoord. Dat kastelen ouderwets waren geworden. Als laatste en belangrijkste punt geeft hij aan dat kastelen niet meer bestand waren tegen aanvallen met de nieuwe wapens.*
8. *het = 'cobra'*
9. *..., ..., ...en:een opsommend verband.
maar: tegenstelling
dus: samenvatting/ conclusie*
10. *Alle cobra's leven in warme landen.*
11. *In deze tekst vertelt de schrijver dat alle cobra's in warme landen leven. Waar ze leven wordt door de schrijver uitgelegd, namelijk in Afrika en in het zuiden van Azië.*
12. *signalen zijn boodschappen, seintjes.*
13. *het = het ruggenmerg*
14. *De samenwerking in je lichaam wordt geregeld door je zenuwstelsel.*
15. *In deze tekst staat dat de samenwerking in je lichaam geregeld wordt door je zenuwstelsel. De schrijver vertelt wat het zenuwstelsel is, namelijk: het bestaat uit hersenen, het ruggenmerg en de zenuwen.*

Antwoorden bij Hoofdstuk 10 Informatie integreren.

Les 1.

1. *Pasteuriseren is het verhitten van melk tot 70 graden. Dit duurt ongeveer een half uur.*
2. *Larven, de jongen van amfibieën, hebben kieuwen. Als ze volwassen worden krijgen ze longen en kunnen ze op het droge ademen.*
3. *dat = hun eigen lichaamstemperatuur regelen*
4. *ze = reptielen en amfibieën (koudbloedige dieren)*
5. *in regel 1-2, in regel 4-5, in regel 6-7*
6. *Amfibieën zijn dieren, die op het land en in water leven.*
7. *In couplet 1, 3 en 4*

Les 2.

1. *Internet zijn een heleboel computers die met elkaar samenwerken. De manier waarop ze met elkaar 'praten' noemen we internet.*
2. *Je schrijft iets op de computer wat een ander kan lezen, zo kun je toch op een bepaalde manier 'praten'.*
3. *Ze sloten de computers op elkaar aan, zodat ze verbinding hadden met elkaar.*
4. *Ten eerste, en, ook, en, en, en, ook, tot slot, ..., ..., ..., en.*

Les 3.

1. *ze = alle boterhammen*
2. *daar = vaak hoofdpijn hebben*
3. *Omdat de kans dan groter is dat iemand zichzelf in veiligheid kan brengen.*

4. *bijvoorbeeld (uitleggend), ook (opsomming), bijvoorbeeld (uitleggend), zo (uitleggend).*
5. *een laagje hoornachtige stof om het lichaam van insecten.*
6. *Honderden zeshoekige plaatjes in de grote bolle ogen (van insecten).*
7. *Alle insecten hebben een lichaam dat bestaat uit een kop, borststuk en een achterlijf.*

Antwoorden bij Hoofdstuk 11 Extra lessen.

Les 1.

1. *Tentakels zijn de armen van een inktvis.*
2. *hem = de inktvis*
3. *Daarmee kunnen ze de schaal van krabben, kreeften en mosselen kapot kraken.*
4. *3 alinea's*
5. *kortom*

Les 2.

1. *Als men de 'k' niet zeggen kan, wordt het 'tonijn' in plaats van 'konijn'.*
2. *ze = steden en dorpen*
3. *ze = heel veel mensen*
4. *hij = een Duitse archeoloog*
5. *maar (r.2), daardoor (r. 3 en 8), maar (r.9), alles bij elkaar (r.19)*

Les 3.

1. *gepekeld = vissen in tonnetjes doen met een zoutoplossing*
2. *maatjes = gepekeldde haring*
3. *ze = de vissers*
4. *hij = de haring*
5. *Vis is bederfelijk en gaat snel stinken. Maar gelukkig is het tegenwoordig mogelijk om vis langere tijd vers te houden.*
6. *Het is tegenwoordig mogelijk om vis langere tijd vers te houden. De schrijver geeft een aantal manieren waardoor je vis langer kunt bewaren. Namelijk je kunt bepaalde vis pekelen en sommige vissen kunnen gelijk ingevroren worden.*
7. *Zonder kiespijnpoeder krijg je vast en zeker last van kiespijn als je deze zoetheid eet.*
8. *Anti-gif = een speciale stof die de werking van het insectengif tegengaat.*
9. *Als je allergisch bent, of als je in je mond, keel of hals bent gestoken.*
10. *Als je middelen, die je bij de drogist kunt kopen, op de steekplek smeert.*
11. *joedelen = jodelen*
12. *tobbe = een wasteil*